

NORGES HØYESTERETT

Den 12. januar 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Falch og Steinsvik i

HR-2024-78-U, (sak nr. 23-177340STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Arild Christian Dyngeland)
B (advokat Christian Flemmen Johansen)
mot
Påtalemyndigheten
truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder to anker over lagmannsrettens domfellelse for grovt bedrageri, grov hvitvasking og grov regnskapsovertredelse.
- (2) A og B ble 8. februar 2021 tiltalt for grovt bedrageri (post I), grov hvitvasking, subsidiært grov økonomisk utroskap (post II) og grov regnskapsovertredelse (post III).
- (3) Sogn og Fjordane tingrett avsa 9. juni 2022 dom, hvor A og B dømmes i henhold til tiltalen. Begge ble imidlertid under post II dømt for grov økonomisk utroskap i samsvar med det subsidiære alternativet i tiltaleposten. B og A ble også dømt i fellesskap til å betale 4 230 465 kroner i erstatning til Husbanken.
- (4) Straffen for A ble satt til fengsel i 2 år og 9 måneder. Han ble videre dømt til å tåle inndragning av 918 813 kroner. Han ble imidlertid frifunnet for kravet om tap av retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet.
- (5) Straffen for B ble satt til fengsel i 3 år og 3 måneder. Han ble også dømt til å tåle inndragning av 1 369 700 kroner. Videre ble han fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet på ubestemt tid.
- (6) Både A og B anket dommen til lagmannsretten.
- (7) Gulating lagmannsrett avsa 30. august 2023 dom, hvor A og B dømmes i henhold til tiltalen. Dommen ble avsagt under dissens, idet mindretallet bestående av én meddommer kom til at det for A var slik tvil om hans forsett at han måtte frifinnes for tiltalen post I og II. Lagmannsrettens flertall kom derimot til at begge de tiltalte skulle dømmes for grovt

bedrageri etter tiltalen post I, grov hvitvasking i samsvar med det prinsipale alternativet i tiltalen post II og grov regnskapsovertredelse etter tiltalen post III. De ble også dømt i fellesskap til å betale 118 465 kroner i erstatning til Husbanken.

- (8) Straffen for A ble satt til fengsel i 3 år. Han ble også dømt til å tåle inndragning av 918 813 kroner.
- (9) Straffen for B ble satt til fengsel i 3 år og 6 måneder. Han ble dømt til å tåle inndragning av 1 369 700 kroner og fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet for alltid.
- (10) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen knyttet til tiltalen post I og II, saksbehandlingen og inndragningen.
- (11) B har også anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen knyttet til tiltalen post I og II, saksbehandlingen, straffutmålingen, rettighetstapet og inndragningen. Det er også krevd ny behandling av erstatningskravet til Husbanken.
- (12) *Påtalemyndigheten* har anført at ankene bør nektes fremmet. Når det gjelder ankene over tiltalen post II, er det klart at ankene ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at en anke over straffedom ikke kan fremmes uten samtykke fra ankeutvalget. Samtykke skal i utgangspunktet bare gis når anken reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, eller dersom det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum.
- (14) A og B har ankerett når det gjelder domfellelsen for tiltalen post II om grov hvitvasking. I tingretten ble de begge dømt etter den subsidiære tiltalen under post II – grov økonomisk utroskap. Dette er et annet «forhold» enn grov hvitvasking, som lagmannsretten dømte for, i relasjon til straffeprosessloven § 323. Ankene over post II kan derfor bare nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at ankene ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (15) Ankene over inndragningen omfattes ikke av ankeretten i dette tilfellet, siden de tiltalte har blitt dømt i begge instanser for de grove bedrageriene og til å tåle inndragning av utbyttet fra bedrageriene, jf. HR-2019-1789-U avsnitt 4–6 og HR-2023-1391-U avsnitt 23.
- (16) Når det gjelder Bs anke over straffutmålingen og rettighetstapet, er det utmålt en samlet straff der posten om grov hvitvasking inngår. Samtykkevurderingen etter § 323 første ledd tredje punktum må derfor knytte seg til lagmannsrettens samlede reaksjonsfastsettelse, jf. HR-2019-2064-U avsnitt 9 og HR-2021-2207-U avsnitt 18. Ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet, får straffeprosessloven § 344 anvendelse. Det innebærer at anken over straffutmålingen kan nektes fremmet hvis det er klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom utmålt straff og de straffbare handlingene, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18 med videre henvisninger.

Ankene over lovanvendelsen og saksbehandlingen – begge tiltalte

- (17) De tiltaltes anker over lovanvendelsen under post II er avledet av ankene over domfellelsen for grovt bedrageri. De gjør gjeldende at siden vilkårene for domfellelse for bedrageri ikke er oppfylt, så er heller ikke vilkåret i straffeloven § 337 første ledd bokstav b om å sikre utbytte fra en straffbar handling, oppfylt. Lagmannsrettens domfellelse for hvitvasking bygger derfor, hevdes det, på feil lovanvendelse.
- (18) Både tingretten og lagmannsretten kom til at de tiltalte har gjort seg skyldig i bedrageri overfor Husbanken ved å gi banken uriktige opplysninger om de eiendomsprosjektene som er nærmere beskrevet. Lagmannsretten fant det bevist at de tiltalte derved rettstridig forledet banken til å gi tilsagn om og til dels også utbetale lån og tilskudd, og at disse handlingene utsatte banken for fare for tap. Lagmannsretten kom til at grensen for fullbyrdet bedrageri er overskredet, også i de tilfellene der Husbanken bare hadde gitt tilsagn om lån, uten at det skjedde noen utbetaling.
- (19) Ankeutvalget bemerker at denne lovanvendelsen er riktig, også når det gjelder vilkåret om «fare for tap». Ankeutvalget viser her til det lagmannsretten uttaler i dommen på side 9, der det fremgår:
- «Lagmannsretten legger til grunn at Husbanken allerede da det ble gitt tilsagn om grunnlån og tilskudd disponerte med økonomisk rettsvirkning. Husbanken har en økonomisk begrensning for sin aktivitet, og allerede på tilsagnstidspunktet avsettes midlene slik at det blir reduserte midler til andre prosjekter innenfor den årlige rammen. Dertil kommer at tilsagnet forplikter Husbanken overfor den tilsagnet er gitt til.»
- (20) Lagmannsretten har endelig funnet det bevist at begge de tiltalte handlet med den nødvendige grad av skyld. Ankeutvalget kan ikke se svakheter eller mangler ved lagmannsrettens domspremisser knyttet til forsettsvurderingene.
- (21) Ankeutvalget kan ut fra dette ikke se svakheter ved lagmannsrettens domspremisser under vurderingen av tiltalen post I, verken når det gjelder lovanvendelsen eller saksbehandlingen.
- (22) Grunnlaget for tiltalens post II gjelder beløp som skriver seg fra det grove bedrageriet, nærmere bestemt fra deler av Husbankens utbetaling til finansieringen av Kammerudveien 47, omhandlet i tiltalen post I underpunkt ii. De tiltalte sørget for at det ble overført henholdsvis 570 000 kroner fra oppgjørsmegler til A og til sammen 599 700 kroner fra oppgjørsmegler til B. Utbetalingene ble bokført som lån. Lånet ble senere bokført som innfridd ved salg av en tomt fra de tiltalte til selskapet, Bopartner AS. Lagmannsretten fant det bevist at tomten ble solgt til betydelig overpris, og at begge de tiltalte var kjent med dette.
- (23) I lys av at domfellelsen for bedrageri bygger på riktig lovanvendelse, finner ankeutvalget det klart at disponeringen av beløpet som danner grunnlaget for tiltalen post II, er utbytte av en straffbar handling de tiltalte selv har begått, og at de med rette er dømt for grov hvitvasking. Ankeutvalget finner det således klart at disse delene av anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.

Bs anke over straffutmålingen og rettighetstapet

- (24) Lagmannsretten har tatt utgangspunkt i relevant rettspraksis ved straffutmålingen, særlig avgjørelsen i Rt-2013-1042 avsnitt 16–18, for å underbygge hva som er riktig utgangspunkt for straffen i dette tilfellet. Ankeutvalget mener på denne bakgrunn at det er klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen på 3 år og 6 måneder og de straffbare handlingene.
- (25) Når det gjelder rettighetstapet er det i støtteskrivet anført at vilkårene i straffeloven § 56 ikke er oppfylt, siden lovanvendelsen knyttet til domfellelsen for grovt bedrageri er uriktig. I lys av ankeutvalgets syn på lagmannsrettens lovanvendelse under post I, mener utvalget at det er klart at anken over rettighetstapet ikke kan føre frem. Lagmannsrettens fastsettelse av rettighetstap «for alltid» i medhold av straffeloven § 58 andre ledd innebærer heller ikke at det klart er et åpenbart misforhold mellom straffen og de straffbare handlingene, jf. straffeprosessloven § 344.

Konklusjon

- (26) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at ankene over tiltalen post II og Bs anke over straffutmålingen og rettighetstapet, ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (27) Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at ankene ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, nektes ankene fremmet, jf. § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G

As anke nektes fremmet.

Bs anke over straffedommen nektes fremmet.

Ingvald Falch
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)